

DOI: 10.33270/05257004.22

УДК 343.122(477)

КАЧКОВСЬКИЙ Владислав*

аспірант кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2401-4634>

Концептуальне розуміння працівника правоохоронного органу як потерпілого у ст. 342 Кримінального кодексу України

Анотація. У статті проаналізовано ознаки одного з потерпілих, зазначених у ст. 342 Кримінального кодексу України, – працівника правоохоронних органів. Визначено взаємозалежність між функціонуванням механізму держави, взаємодією держави й інститутів громадянського суспільства, забезпеченням і захистом прав та свобод, законних інтересів фізичних і юридичних осіб та відповідності чинного кримінального законодавства реальним суспільним, політичним, економічним і воєнним викликам. Констатовано, що саме конструкція складу кримінального правопорушення має вагоме значення для застосування норм права. Визначення ефективності чинних кримінально-правових норм, які регулюють кримінально-правовий захист працівників правоохоронних органів, та аналіз їх практичного застосування становлять суттєву проблему. Адже потерпіла особа є тим елементом складу кримінального правопорушення, який разом із предметом посягання характеризує його об'єкт. З огляду на різнопланове виконання правоохоронними органами не властивих у мирний час їм функцій, з'ясування сутності працівника правоохоронного органу як потерпілого у ст. 342 Кримінального кодексу України потребує поглибленого вивчення. Оскільки під час визначення понять «кримінальне правопорушення» та «покарання» відповідні норми є основою для класифікації суспільно небезпечних діянь як протиправних. Метою статті є з'ясування змісту поняття «потерпілий» у ст. 342 чинного Кримінального кодексу України – працівника правоохоронного органу, а також формулювання напрямів удосконалення норм чинного кримінального законодавства. Методи дослідження, які обрано відповідно до зазначеної мети, становлять комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, сукупність яких сприяла забезпеченню всебічності та обґрунтованості отриманих результатів, а саме: догматичний (формально-юридичний), системний, метод синтезу та узагальнення. Доведено, що вдосконалення законодавства в частині визначення працівника правоохоронного органу як потерпілого у ст. 342 Кримінального кодексу України треба здійснювати шляхом обґрунтованої нормотворчої діяльності, спрямованої на модернізацію кримінального законодавства та для повноцінної кримінально-правової охорони цієї категорії осіб.

Ключові слова: кримінальні правопорушення; органи державної влади; органи місцевого самоврядування; об'єднання громадян; кримінальні правопорушення проти журналістів; потерпілий від кримінального правопорушення; працівник правоохоронного органу; воєнний стан; кримінальне правопорушення.

Історія статті:

Отримано: 28.08.2025

Переглянуто: 30.09.2025

Прийнято: 31.10.2025

Рекомендоване посилання:

Качковський В. Концептуальне розуміння працівника правоохоронного органу як потерпілого у ст. 342 Кримінального кодексу України. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 4 (70). С. 210–217. DOI: 10.33270/05257004.22

*Відповідальний автор

Вступ

Ефективна система права й система законодавства країни є одним із визначальних чинників налагодження суспільних відносин як під час війни та здобуття перемоги, так і в період відбудови. Саме відповідність законодавства реальним суспільним, політичним, економічним, воєнним викликам впливає на роботу механізму держави, взаємодію держави та інститутів громадянського суспільства, забезпечення і захист прав і свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб (Parkhomenko, 2022). Від ефективної реалізації найбільш актуальних напрямів кримінально-правової політики України в умовах війни залежить побудова правової держави, її інтеграція до Європейського Союзу, а також рівень нормативного забезпечення кримінально-правової охорони людини, її прав і свобод та реальний захист цієї найвищої соціальної цінності як на національному, так і міжнародному рівнях (Kvasha, 2023).

Визначення конструкції складу кримінального правопорушення має вирішальне значення для правозастосування (Vozna, 2024). Потерпіла особа – це саме той елемент складу кримінального правопорушення, який характеризує його об'єкт разом із предметом вчинення. Кримінальне правопорушення посягає на низку суспільних відносин, одним з учасників яких може бути потерпіла особа. Через вчинення кримінального правопорушення порушуються зв'язки тих суспільних відносин, які охороняє закон про кримінальну відповідальність, учасником яких є потерпілий. У зв'язку з цим заподіюється або створюється загроза спричинення шкоди зазначеним суспільним відносинам. На сьогодні проблема полягає у визначенні ефективності наявних кримінально-правових норм, які регулюють кримінально-правовий захист працівників правоохоронних органів, та в аналізі їх практичного застосування (Sokolenko, 2022).

З початку повномасштабної війни 2022 року правоохоронні органи України почали виконувати не властиві їм функції: від участі в бойових діях у складі зведених загонів сил безпеки і оборони до надання побутових послуг громадянам України на деокупованих територіях чи територіях, наближених до зони активних бойових дій (Tarasenko, 2025). Крім того, правоохоронні органи виконують ключову функцію – забезпечення правозастосування та притягнення винних до відповідальності (Hlyniany, 2025). Саме з'ясування сутності працівника правоохоронного органу як потерпілого у ст. 342 Кримінального кодексу України (далі – КК) потребує поглибленого вивчення, адже норми КК є основою для кваліфікації суспільно небезпечних діянь як кримінально караних (Malakhov, 2021).

Мета статті полягає у встановленні змісту потерпілого у ст. 342 чинного КК, яким є працівник правоохоронного органу, а також формулювання напрямів удосконалення норм чинного КК.

Матеріали та методи

Проблемні питання з'ясування, характеристики та визначення потерпілого у складі кримінального правопорушення загалом, а також особливості статусу працівника правоохоронного органу як потерпілого досліджено в працях таких науковців, як В. П. Беленок (2021), А. А. Вознюк (2017), А. С. Габуда (2011), І. В. Глинаний (2025), І. І. Давидович (2007), З. А. Загинеї-Заболотенко (2024), О. О. Кваша (2023), О. О. Кирбят'єв (2021), Г. Б. Малахов (2021), Н. М. Пархоменко (2022), В. В. Сокурєнко (2018), І. М. Ткаченко (2022), Н. І. Устрицька (2019).

Методи дослідження обирали відповідно до зазначеної мети. У статті використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, сукупність яких сприяла забезпеченню всебічності та обґрунтованості отриманих результатів. Догматичний (формально-юридичний) метод застосовано для аналізу чинних норм КК, що сприяло окресленню особливостей легального визначення та можливих недоліків законодавчих конструкцій. Системний метод сприяв комплексному розгляду потерпілого як складної кримінально-правової категорії, що взаємодіє з іншими інститутами кримінального й кримінального процесуального права. Методи синтезу й узагальнення використано для формулювання висновків і рекомендацій удосконалення розуміння потерпілого в кримінальному праві України.

Результати й обговорення

У тих кримінальних правопорушеннях, де потерпіла особа є обов'язковою ознакою, шкода об'єкта кримінально-правової охорони завдається шляхом посягання безпосередньо на потерпілу особу, на предмет кримінального правопорушення або шляхом посягання і на предмет кримінального правопорушення, і на потерпілу особу одночасно. Отже, конструюючи склади кримінальних правопорушень, законодавець вказує не на ті ознаки, що характеризують потерпілу особу, а безпосередньо називає види потерпілих осіб. Тобто визнання особи потерпілою є необхідною умовою кваліфікації кримінальних правопорушень, для яких ця ознака є обов'язковою. В. В. Сокурєнко (2018) зазначає, що потерпілий є обов'язковим елементом кримінально-правових відносин, без нього вони неможливі. Тому він окреслює широке коло завдань щодо реформування кримінально-правової політики держави у сфері кримінально-правової охорони інтересів потерпілого: від кримінально-правового регулювання елементів відносного правосуддя й до індивідуалізації кримінальної відповідальності, її реалізації з урахуванням інтересу потерпілого в балансі з інтересом публічним, що реалізується у превентивній функції кримінального права.

На сьогодні визначення потерпілої особи та її ознак у положеннях чинного КК відсутня. Однак таку дефініцію запропоновано в проєкті нового КК, де потерпілу особу розуміють як фізичну чи юридичну особу, яка безпосередньо зазнала шкоди від кримінального правопорушення або якій було створено реальну загрозу заподіяння шкоди кримінальним правопорушенням (ст. 2.2.2. проєкту)¹. Як зазначає І. М. Ткаченко (2022), потерпіла особа характеризується двома основними ознаками: 1) є фізичною або юридичною особою; 2) безпосередньо зазнала шкоди від кримінального правопорушення або їй було створено реальну загрозу заподіяння такої шкоди.

Натомість у нормах чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) зазначено, що потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди; юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ч. 1 ст. 55 КПК)². Незважаючи на те, що в кримінальному і кримінальному процесуальному законодавстві йдеться про одну й ту саму категорію, однак вони мають відмінні ознаки, за якими їх розмежовують. Різним є і їхній правовий статус у згаданих галузях законодавства (Tkachenko, 2022).

У науці кримінального права існує думка, що для потреб і кримінального, і кримінального процесуального законодавства слід застосовувати визначення потерпілого, передбачене ст. 55 КПК, але водночас не слід ототожнювати потерпілу особу як ознаку складу кримінального правопорушення і як учасника кримінального провадження (Vozniuk & Kuzmichova-Kislenko, 2017). Така позиція є логічною, оскільки на практиці науковці зазвичай керуються дефініціями, закріпленими на законодавчому рівні, а не теоретичними напрацюваннями, адже наукові підходи до визначення поняття потерпілої особи можуть бути різними (Tkachenko, 2022). Натомість висловлені думки не є беззаперечними, оскільки в ст. 55 КПК йдеться виключно про завдану шкоду й відсутні положення про загрозу її заподіяння. Окрім цього, М. С. Бондаренко (2021) вважає, що ототожнення потерпілої особи в кримінально-правовому й кримінально-процесуальному розумінні може спровокувати

істотні правозастосовні проблеми з огляду на те, що законодавче визначення потерпілого у КПК охоплює як фізичних осіб, так і юридичних, яким кримінальним правопорушенням заподіяно майнову шкоду. Водночас доктрина кримінального права розглядає потерпілого лише як фізичну особу і пропонує закріпити це в новому КК.

У ст. 342 КК «Опір представнику влади, працівнику правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцю, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» встановлено відповідальність за опір ряду потерпілих осіб. Однак зміст статті, як і інші норми, що містяться у розділі XV Особливої частини КК, не розкриває ознак, що характеризують зазначене коло осіб. Проте законодавець, зазначаючи саме цих потерпілих осіб, підкреслює, що фізичну протидію визнають кримінальним правопорушенням лише у випадках, коли вона спрямована на чітко визначену категорію осіб. Тому велике практичне значення для кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних (у нашому випадку) з опором, має правильне з'ясування поняття «працівник правоохоронного органу». Визначаючи істотні ознаки та обсяг поняття «працівник правоохоронного органу», необхідно зважати на статус потерпілої особи, адже ним може бути не будь-який громадянин, а вузьке коло осіб; слід пам'ятати, що термінологія та сутність поняття «працівник правоохоронного органу» у різних галузях права повинні бути принципово однаковими. Тобто термін «працівник правоохоронного органу» в кримінальному праві повинен мати ті самі ознаки й зміст, що і в інших галузях права.

Словосполучення «правоохоронний орган» зустрічається у ст. 17 Конституції України в контексті формулювання органів, на які покладено завдання забезпечення державної безпеки й захисту державного кордону України³. Проте в доктрині кримінального права немає єдиного тлумачення поняття «правоохоронний орган» (Ustrytska, 2019). Лише норми Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 № 3781-XII закріплюють їх види. Частиною 1 ст. 2 закону визначено, що правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового

¹ Контрольний текст проєкту нового КК України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/09/29/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-29-09-2022.pdf>

² Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

³ Конституція України : Закон України від 28 черв. 1991 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції¹. Захисту підлягають судді Конституційного Суду України, судді та працівники апаратів судів, зазначені вище працівники правоохоронних органів, а також співробітники кадрового складу розвідувальних органів України, військовослужбовці Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, співробітники Служби судової охорони, працівники Антимонопольного комітету України та уповноважені особи Національної комісії із цінних паперів та фондового ринку, які беруть безпосередню участь відповідно у: а) конституційному провадженні; б) розгляді справ у судах, кримінальному провадженні та провадженні у справах про адміністративні правопорушення; в) оперативно-розшуковій та розвідувальній діяльності; в-1) виконанні бойових (спеціальних) завдань, покладених на Сили спеціальних операцій Збройних Сил України; г) охороні громадського порядку і громадської безпеки; д) виконанні вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та прокурорів; е) контролі за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон України; ж) нагляді і контролі за виконанням законів².

Як впливає з тлумачення змісту Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», таке законодавче явище не усуває суб'єктивний чинник під час визначення працівника правоохоронного органу як потерпілої особи у ст. 342 КК. Адже у наведених нормах закону, крім вказівки на конкретні види правоохоронних органів, зазначено, що до них можуть належати й інші. Тобто йдеться про невизначене коло потерпілих. Таке явище сприяє неоднозначному розумінню потерпілої особи у ст. 342 КК.

Натомість у ст. 1 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19.06.2003, який утратив чинність 08.07.2018, правоохоронні органи визнано державними органами, які відповідно до законодавства здійснювали правозастосовні або правоохоронні функції³. Така позиція законодавця була цілком прийнятною з огляду на динаміку мінливості системи центральних органів виконавчої влади в Україні, що охоплює систематичні

реформування та реорганізації правоохоронних органів (Belenok, 2021).

У нормах Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV⁴, який втратив чинність 08.07.2018 на підставі вступу в силу Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII⁵, було зазначено: «Правоохоронні органи – це органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій». На думку А. С. Габуди (2011), зазначене поняття мало позитивні моменти, оскільки охоплювало критерії, які дозволяли визначити працівника правоохоронного органу. Правоохоронними органами визнавали тільки органи державної влади, а працівником правоохоронного органу – лише особу, яка працює в такому органі та здійснює правоохоронні функції, коло яких, однак, закон не визначав. У чинному Законі «Про національну безпеку України» таке формулювання відсутнє.

Одним з найбільш прийнятних у науці кримінального права є дефініція правоохоронних органів, що визначає їх як державні органи, основним завданням яких є забезпечення законності та правопорядку, протидія правопорушенням, захист прав та свобод людини, державних і соціальних цінностей методами, що визначені законодавством (Melnyk, 2002; Mochkosh, 2008). Ряд вчених погоджується з таким підходом, коли органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, митні та органи охорони державного кордону, установи виконання покарань, рибохорони, державної лісової охорони відносять до правоохоронних органів (Bondarenko, 2005). Однак потерпілою особою в ст. 342 КК слід визнавати не будь-якого працівника правоохоронних органів, а лише того, кого наділено спеціальними повноваженнями здійснення правоохоронних функцій, пов'язаних з протидією злочинності та правопорушенням (Habuda, 2011).

В. П. Беленок (2021) пропонує визначити зміст загального поняття правоохоронного органу як органу державної влади, наділеного сукупністю специфічних ознак, притаманних лише правоохоронній або правозастосовній діяльності, пов'язаній із захистом встановленого Конституцією України суспільного ладу держави, економічної та політичної систем, прав і законних інтересів громадян, підприємств, установ, організацій, суб'єктів усіх форм власності, економічної та територіальної цілісності України. Працівником правоохоронного органу в зазначеному контексті слід вважати особу, що

¹ Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

² Там само.

³ Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 975-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/975-15>

⁴ Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>

⁵ Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

перебуває на службі в правоохоронному органі, у зв'язку із чим залежно від обсягу наданих їй прав і покладених на неї обов'язків постійно або тимчасово виконує правоохоронні або правозастосовні функції. Зазначені терміни варто закріпити в ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» (Belenok, 2021).

Чи можливо сформувати перелік усіх правоохоронних органів, працівники яких є потерпілими від опору та інших кримінальних правопорушень. Адже нормотворча діяльність у галузі кримінального права має свої особливості, що зумовлено необхідністю забезпечення кримінально-правової охорони тих соціальних цінностей, які є важливими саме на цьому історичному відтинку часу (Zahynei-Zabolotenko, 2024), а модернізація кримінального законодавства відбувається у зв'язку з тим, що відповідний сегмент порядку суспільних відносин потребує кримінально-правового забезпечення охорони (Zahynei-Zabolotenko, 2025). І. І. Давидович (2007) пропонує у спеціальному законі зазначити вичерпний перелік таких органів. Існують обґрунтовані думки щодо неможливості й недоцільності визначення вичерпного переліку правоохоронних органів (Belenok, 2021). За переконаннями А. С. Габуди (2011), такий перелік, навіть якби він дав можливість усім учасникам кримінального провадження правильно і однозначно розуміти зазначеного потерпілого, мав би суттєвий недолік, адже суспільні відносини перебувають у постійній динаміці, вдосконалюються і мають властивість змінюватися залежно від тих соціально-політичних чинників, які на них впливають. Це стосується і розвитку правоохоронної діяльності та реформування чи виникнення нових органів. Тому з урахуванням положень Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08.04.2008 № 311/2008¹, вихід із такої ситуації вбачається у законодавчому закріпленні критеріїв, за допомогою яких суб'єкти правозастосування зможуть визначити правоохоронний орган та з'ясувати функції працівника такого органу, а саме: 1) перебування особи на службі в державному органі; 2) реалізація такою особою правозастосовної чи правоохоронної функції (Habuda, 2011).

О. О. Кирбят'єв (2021) визначає такі відмежувальні ознаки працівників правоохоронних органів, як участь у: а) розгляді судових справ у всіх інстанціях; б) здійсненні кримінального провадження та справ про адміністративні правопорушення; в) оперативно-розшуковій та розвідувальній діяльності; г) охороні публічного

порядку і безпеки; д) виконанні вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства; е) контролі за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордони України; є) нагляді й контролі за виконанням законів. До кола працівників правоохоронних органів не належать особи, які уклали трудовий договір із правоохоронними відомствами і не є атестованими службовими особами цих органів, а належать до технічного чи допоміжного персоналу. Так само не є працівниками правоохоронних органів особи, обов'язком яких є здійснення захисту лісів, які є працівниками недержавних організацій і, хоча і наділені функціями охорони й захисту лісів на території України, але не належать до переліку законодавчо визначених правоохоронних органів. Таким чином, потерпілими особами у діянні, передбаченому ст. 342 КК, можуть бути працівники правоохоронних органів, перелік яких не є вичерпним та постійно оновлюється. Водночас усвідомлення суб'єктом кримінального правопорушення належності потерпілої особи до правоохоронного органу та виконання ним професійних обов'язків фактично презюмується (Kyrbiatiev, 2021).

Зважаючи на невиправдані намагання законодавця перерахувати в назві статті та її диспозиції всіх потерпілих у ст. 342 КК осіб, що призводить до перевантаження змісту аналізованої норми, слід підтримати пропозицію про зміну назви зазначеної статті на лаконічнішу, що сприятиме інформативності самої назви, наприклад: «Опір особі, наділеній владними повноваженнями» (Habuda, 2011). Реалізація такої пропозиції підкреслить владні повноваження потерпілих осіб, а саме їхню спроможність здійснювати делеговані їм функції, виконання яких є одним з основних обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування.

Окремо слід звернути увагу на раніше висловлену в кримінально-правовій літературі пропозицію щодо доцільності визнання працівником правоохоронного органу лише громадянина України. За переконаннями О. О. Кирбят'єва (2021), такі думки невиправдано звужують коло потерпілих осіб, службову діяльність яких охороняють положення як окремо взятої норми ст. 342 КК, так і загалом розділу XV Особливої частини КК. Справді, в диспозиції ст. 342 КК не вимагається, щоб потерпіла особа була працівником правоохоронного органу саме України. Крім того, на території України можуть перебувати й легально виконувати свої професійні функції на підставі відповідних міжнародних угод представники правоохоронних органів закордонних країн та працівники міжнародних правоохоронних організацій, зокрема Інтерполу, Європолу, Цивільної поліції ООН, Міжнародної асоціації ідентифікації, Міжнародної асоціації поліцейських повітряних і морських портів,

¹ Концепція реформування кримінальної юстиції України : Указ Президента України від 8 квіт. 2008 р. № 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>

Міжнародної асоціації розслідування крадіжок автомобілів, які не є громадянами України (Kyrbiatiev, 2021). Тому така пропозиція заслугоує на подальше наукове розроблення.

Висновки

Захищеність життєво важливих інтересів, прав і свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз є пріоритетом діяльності всіх гілок влади. Адже глобалізаційні процеси, зміцнення єдності світу та одночасне поглиблення різноманітності держав спричи-

няють серйозні зміни в усій структурі суспільства і держави. Існує багато детермінант такого стану речей, однією з яких є довіра до діяльності правоохоронних органів, яка потребує значної уваги з боку наукової спільноти. Тому слід докладати максимум зусиль як для удосконалення норм чинного КК шляхом обґрунтованої нормотворчої діяльності, спрямованої на модернізацію кримінального законодавства, так і для повноцінної і беззаперечної кримінально-правової охорони працівників правоохоронних органів.

References

- [1] Belenok, V.P. (2021). Criminal-legal and criminological characteristics of threats or violence against a law enforcement officer. *Candidate's thesis*. Kyiv.
- [2] Bondarenko, I. (2005). Law enforcement agencies of Ukraine and their functions. *Law of Ukraine*, 7, 53-56.
- [3] Bondarenko, M.S. (2021). Criminal liability for illegal actions with poisonous or potent substances or poisonous or potent drugs. *Candidate's thesis*. Kyiv.
- [4] Davydovych, I.I. (2007). Criminal and legal protection of representatives of the government and the public who protect law and order. *Candidate's thesis*. Kyiv.
- [5] Habuda, A.S. (2011). Criminal and legal characteristics of the composition of resistance to persons vested with power. *Candidate's thesis*. Lviv.
- [6] Hlynianyi, I.V. (2025). The role of law enforcement agencies in the implementation of the state's anti-corruption strategy. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series "Law"*, 90(5), 401-406. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.5.53
- [7] Kvasha, O.O. (2023). Current problems of criminal legal policy of Ukraine in wartime. *Almanac of Law*, 14, 41-47. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-41-47
- [8] Kyrbiatiev, O.O. (2021). Criminal and legal protection of professional activities of law enforcement officers. *Doctore's thesis*. Kyiv.
- [9] Malakhov, H.B. (2021). Criminal and legal policy in the sphere of state security of Ukraine. *Legal scientific electronic journal*, 4, 459-462. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-4/114
- [10] Melnyk, M.I. (2002). *Law enforcement agencies and law enforcement activities*. Kyiv: Atika.
- [11] Mochkosh, Ya. (2008). The system of law enforcement agencies of Ukraine: problems and proposals. *Law of Ukraine*, 3, 80-84.
- [12] Parkhomenko, N.M. (2022). Peculiarities of law-making activity under martial law. *Almanac of Law*, 13, 28-33. DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-4
- [13] Slipeniuk, V.V. (2023). Trust in justice as a component of the national security system of Ukraine. *Law and public administration*, 4, 26-32. DOI: 10.32782/pdu.2023.4.3
- [14] Sokolenko, O.L. (2023). Analysis of criminal-legal aspects of protecting the professional activities of journalists. *Law and public administration*, 4, 188-193. DOI: 10.32782/pdu.2023.4.25
- [15] Sokurenko, V.V. (2018). The victim as a subject of criminal-legal relations: anthropocentric dimension of criminal law. *Criminal legal regulation and ensuring its effectiveness: materials of the scientific. practical. conference* (pp. 45-46). Kharkiv: Law.
- [16] Tarasenko, O.S. (2025). The criminal-legal dimension of the law enforcement function of the state under the legal regime of martial law. *Law and Society*, 2, 369-373. DOI: 10.32842/2078-3736/2025.2.49
- [17] Tkachenko, I. (2022). The victim in the draft of the new Criminal Code of Ukraine. *Current problems of criminal law, process, forensics and operational-detective activities: theses of the V All-Ukrainian scientific-practical conference* (pp. 434-437). Khmelnytskyi: NADPSU.
- [18] Ustrytska, N.I. (2019). Criminal-legal characteristics of victims of crimes provided for in Article 347 of the Criminal Code of Ukraine. *Comparative-analytical law*, 5, 355-357. Retrieved from <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2908>
- [19] Vozna, T.O. (2024). Analysis of the signs of the objective side of a criminal offense provided for in Art. 347-1 of the Criminal Code of Ukraine. *Law of Ukraine*, 4, 348-354. DOI: 10.71404/LAW.UA.2024.4.54
- [20] Vozniuk, A.A., & Kuzmichova-Kislenko, Ye.V. (2017). Problems of establishing the victim of violation of road safety rules or transport operation by persons driving vehicles. *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 3(104), 210-218. Retrieved from <https://lawscience.com.ua/uk/journals/tom-22-3-2017/problyemi-vstanovlyennya-potyerpilogo-vid-porushyennya-pravil-byezpyeki-dorozhnogo-rukhu-chi-yekspluatatsiyi-transportu-osobami-yaki-kyeruyut-transportnimi-zasobami>
- [21] Zahynei-Zabolotenko, Z.A. (2024). Normative activity in the field of criminal law: dynamics of wartime. *Almanac of Law*, 15, 96-103. DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-96-103

- [22] Zahynei-Zabolotenko, Z.A. (2025). On the problem of understanding the modernization of the criminal legislation of Ukraine as a direction of criminal and legal lawmaking. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series "Law"*, 90(4), 56-62. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.4.7

Список використаних джерел

- [1] Беленок В. П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 353 с.
- [2] Бондаренко І. Правоохоронні органи України та їх функції. *Право України*. 2005. № 7. С. 53–56.
- [3] Бондаренко М. С. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами або отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 269 с.
- [4] Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
- [5] Габуда А. С. Кримінально-правова характеристика складу опору особам, наділеним владними повноваженнями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2011. 220 с.
- [6] Глиняний І. В. Роль правоохоронних органів у реалізації антикорупційної стратегії держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 90. Ч. 5. С. 401–406. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.5.53
- [7] Кваша О. О. Актуальні проблеми кримінально-правової політики України в умовах війни. *Альманах права*. 2023. Вип. 14. С. 41–47. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-41-47
- [8] Кирбят'єв О. О. Кримінально-правова охорона професійної діяльності працівників правоохоронних органів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 446 с.
- [9] Малахов Г. Б. Кримінально-правова політика у сфері державної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 459–462. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-4/114
- [10] Мельник М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 576 с.
- [11] Мочкош Я. Система правоохоронних органів України: проблеми і пропозиції. *Право України*. 2008. № 3. С. 80–84.
- [12] Пархоменко Н. М. Особливості правотворчої діяльності за умов воєнного стану. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 28–33. DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-4
- [13] Сліпенюк В. В. Довіра до правосуддя як складова системи національної безпеки України. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 26–32. DOI: 10.32782/pdu.2023.4.3
- [14] Соколенко О. Л. Аналіз кримінально-правових аспектів захисту професійної діяльності журналістів. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 188–193. DOI: 10.32782/pdu.2023.4.25
- [15] Сокурєнко В. В. Потерпілий як суб'єкт кримінально-правових відносин: антропоцентричний вимір кримінального права. *Кримінально правове регулювання та забезпечення його ефективності* : матеріали наук. практ. конф. (Харків, 18–19 жовт. 2018 р.). Харків : Право, 2018. С. 45–46.
- [16] Тарасенко О. С. Кримінально-правовий вимір правоохоронної функції держави в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Право і суспільство*. 2025. № 2. С. 369–373. DOI: 10.32842/2078-3736/2025.2.49
- [17] Ткаченко І. Потерпіла особа в проєкті нового Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : тези V Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 25 лют. 2022 р.). Хмельницький : НАДПСУ, 2022. С. 434–437.
- [18] Устрицька Н. І. Кримінально-правова характеристика потерпілих від злочину, передбаченого ст. 347 КК України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 5. С. 355–357. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2908>
- [19] Возна Т. О. Аналіз ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України. *Право UA*. 2024. № 4. С. 348–354. DOI: 10.71404/LAW.UA.2024.4.54
- [20] Вознюк А. А., Кузьмічова-Кисленко Є. В. Проблеми встановлення потерпілого від порушення правил безпеки дорожнього руху чи експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 210–218. URL: <https://lawscience.com.ua/uk/journals/tom-22-3-2017/problyemy-vstanovlyennya-potyerpilogo-vid-porushyennya-pravil-byezpyeki-dorozhnogo-rukhu-chi-yekspluatatsiyi-transportu-osobami-yaki-kyeruyut-transportnimi-zasobami>
- [21] Загиней-Заболотенко З. А. Нормотворча діяльність у галузі кримінального права: динаміка воєнного часу. *Альманах права*. 2024. Вип. 15. С. 96–103. DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-96-103
- [22] Загиней-Заболотенко З. А. До проблеми розуміння модернізації кримінального законодавства України як напряду кримінально-правової правотворчості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 90. Ч. 4. С. 56–62. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.4.7

KACHKOVSKYI Vladyslav

Postgraduate Student of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2401-4634>

Conceptual Understanding of a Law Enforcement Officer as a Victim in Art. 342 of the Criminal Code of Ukraine

Abstract. The article analyzes the signs of one of the victims specified in Art. 342 of the Criminal Code of Ukraine – a law enforcement officer. The interdependence between the work of the state mechanism, the interaction of the state and civil society institutions, ensuring and protecting the rights and freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities and the compliance of the current criminal legislation with real social, political, economic, military challenges has been determined. It was stated that it is the construction of the composition of a particular criminal offense that is of great importance for the application of the rules of law. Determining the effectiveness of the current criminal law norms that regulate the criminal law protection of law enforcement officers and the analysis of their practical application are a significant problem, because the victim is exactly the element of the criminal offense that characterizes its object together with the subject of the commission. Taking into account the diverse performance by law enforcement agencies of functions that are not peculiar to them in peacetime, the clarification of the essence of the law enforcement officer as a victim in Art. 342 of the Criminal Code of Ukraine requires in-depth study, because these norms are the basis for classifying socially dangerous acts as illegal, defining such key concepts as a criminal offense and punishment for its commission. The purpose of the article is to establish the content of the victim in Art. 342 of the current Criminal Code of Ukraine – an employee of the law enforcement agency, the formulation of the directions of improvement of the norms of the current criminal legislation. The research methods are chosen in accordance with the specified goal and constitute a complex of general scientific and special legal methods, the set of which contributed to ensuring the comprehensiveness and validity of the results obtained, namely: dogmatic (formal-legal), system methods, methods of synthesis and generalization. It is proved that the improvement of the norms of the current Criminal Code of Ukraine in terms of determining an employee of a law enforcement agency as a victim in Art. 342 of the Criminal Code of Ukraine should be carried out through a well-founded normative activity aimed at modernizing criminal legislation and for full criminal protection of this category of persons.

Keywords: criminal offenses; state authorities; local self-government bodies; associations of citizens; criminal offenses against journalists; victim of a criminal offense; law enforcement officer; martial law; criminal offense.